

РЪКОВОДНИ НАСОКИ
за прилагане на Конвенцията за опазване на световното културно и природно
наследство
(извлечение)

Междуправителствен комитет за опазване
на световното културно и природно наследство

Изключителна световна ценност

49. Терминът “изключителна световна ценност” обозначава обект (природен или дело на човека) с изключително културно значение, което надхвърля националните граници. Стойността на един такъв обект е практически неизмерима за днешните и бъдещите поколения на човечеството. В този смисъл постоянното опазване на това наследство е от особено значение за цялата международна общност. Комитетът за световно наследство определя критериите за включване на отделни обекти в Списъка на световното културно и природно наследство.

51. При включване на даден обект в Списъка на световното културно и природно наследство Комитетът приема декларация за неговата изключителна световна ценност, която представлява основна мотивировка и препоръка за бъдещото ефективно опазване и управление на този обект.

53. Предложенията за включване на даден обект, представени на вниманието на Комитета, следва да доказват пълната ангажираност на съответната държава - страна по Конвенцията, да опазва този обект в рамките на своите възможности. Това задължение следва да се изрази в предлагане и приемане на целесъобразни юридически, научни, технически, административни и финансови мерки за опазване на обекта и съхраняване на неговата изключителна световна ценност.

II.G. Критерии за оценка на “изключителната световна ценност” на един обект

77. Комитетът за световното наследство смята, че един културен или природен обект представлява “изключителна световна ценност” (виж параграфи 49 до 53), ако този обект отговаря поне на един от следните критерии. В тази връзка, предложените обекти трябва:

- (i) да бъдат шедьовър на човешкия творчески гений;
- (ii) да свидетелстват за оказано значимо влияние през определен период или в определен културен ареал върху развитието на архитектурата, технологиите, монументалното изкуство, градоустройството и планирането или създаването на панорамен културен или природен пейзаж;
- (iii) да бъдат уникално или най-малкото изключително свидетелство за жива или отряла културна традиция или цивилизация;
- (iv) да представляват изтъкнат образец на определен вид строителство, архитектурен или технологичен ансамбъл или на културен пейзаж, илюстриращ значим(и) период(и) от историята на човечеството;
- (v) да бъдат значим образец на традиционни човешки селища, на традиционно използване на земята или на морската шир, образец, представителен за дадена култура (или култури) или за взаимодействието на човека с околната среда, особено когато тази околна среда е променена под въздействието на необратими процеси;

- (vi) да бъдат пряко или материално свързани със събития или живи народни обичаи, с идеи, вярвания, с художествени или с литературни творби с неизмерима и универсална стойност (Комитетът смята, че е препоръчително този критерий да бъде изтъкван заедно с други критерии, а не самостоятелно);
- (vii) да представляват забележително природно явление, или област с естествена природна красота и да са носители на естетична наслада в най-висока степен;
- (viii) да бъдат изключително представителен пример за големите периоди в историята на Земята, в това число и доказателства за наличие на живот, свидетелства за протичащите геоложки процеси по време на изменението на земните форми, както и геоморфни или физиографски елементи от особено голямо значение;
- (ix) да бъдат изключително представителен пример за екологичните и биологичните процеси по време на еволюцията и развитието на екосистемите и на колониите от земната, водната, крайбрежната и морската флора и фауна;
- (x) да включват най-представителни и най-значими за съхранението *in situ* на биологичното разнообразие естествени местообитания, в това число и места, където обитават застрашени от изчезване видове на флората и фауната, които имат неизмерима универсална стойност от гледна точка на науката или следва да бъдат съхранени за в бъдеще.

78. За да бъде считан за изключителна световна ценност, един обект на културното или на природното наследство трябва да отговаря също така на условията за цялост и/или автентичност; за него трябва да има изградена подходяща система за опазване и управление, която да осигури неговото съхранение за бъдещите поколения.

II.D. Цялост и/или автентичност

Автентичност

79. Обектите, предложени за включване в Списъка по критерии от (i) до (vi), следва да отговарят на условието за автентичност. Документът от сесията в Нара (Япония) относно автентичността (виж Приложение 4), изложен по-долу в съкратен вид, представлява практическа основа за проверка на автентичността на тези обекти.

80. Възможността да се разбере ценността на дадено културно или природно наследство зависи от степента на авторитетност или на достоверност на източниците на информация за тази ценност. Познаването и достъпът до тези източници на информация, паралелно с първоначалните и последващи характерни особености на културното наследство и с обосновката на неговото значение, са необходимата основа за оценка на критерия за автентичност от всички страни.

81. Оценката на стойността на културното наследство и на достоверността на източниците на информация е различна за различните култури, тя е различна дори в рамките на една и съща култура. Уважението, дължимо на всички култури, изисква културното наследство да бъде разглеждано и оценявано най-вече в рамките на културния контекст, към който принадлежи.

82. В зависимост от вида на културното наследство и неговия културен контекст може да се смята, че дадени обекти отговарят на условията за автентичност, ако тяхната културна стойност (призната и съответстваща на критериите, посочени в предложението за вписване) е изразена правдиво и достоверно чрез съответни отличителни белези, в това число:

- форма и концепция;
- материали и същност;
- функция и употреба;
- традиции, технически средства и системи за управление;

- местоположение и обкръжение;
- език и други форми на нематериалното наследство;
- смисъл и впечатление; и
- други фактори от външно и вътрешно естество.

83. Отличителни белези като “смисъл и впечатление” не се подават лесно на практическото приложение на условието за автентичност, те обаче са важни показатели за специфичните особености и духа на мястото; например в местните общности, които пазят и поддържат традициите и осигуряват културната приемственост.

84. Ползването на тези източници дава възможност да се очертае изграждането на специфичните художествени, исторически, социални и научни измерения на съответното културно наследство. “Източници за информация” могат да бъдат физически лица, писмени, устни, идеографски и изобразителни източници, които позволяват да се проучи естеството, спецификата, значението и историята на даден обект на културното наследство.

85. Когато, при изготвяне на предложение за вписване на даден обект, съответната държава - страна по Конвенцията, изтъква критерия за автентичност, то тя следва най-напред да изброи всички значими отличителни белези, приложими за този критерий. Декларирането на даден обект за автентичен трябва да бъде придружено с оценка на степента на автентичност, съществуваща към дадения момент или изразена посредством всеки един от присъщите му отличителни белези.

86. По отношение на автентичността следва да се има предвид, че възстановяването на археологически развалини, на паметници, или на исторически квартали, е оправдано само при изключителни обстоятелства. Реконструкцията е приемлива само ако се опира на пълна и подробна документация и не се основава на предположения.

Цялост

87. Всички обекти, предложени за включване в Списъка на световното наследство, трябва да отговарят на условието за цялост.

88. Критерият за цялост изисква наличие на оценка на целия ансамбъл и на непокътнатия вид на природното и/или на културното наследство и на неговите отличителни белези. Следователно, условието за цялост изисква да се проучи в каква степен съответният обект:

- а) притежава всички елементи, необходими за изразяване на неговата неизмерима и универсална стойност;
- б) съществува в достатъчен размер, за да даде възможност за пълно представяне на съответните характерни черти и процеси, които обуславят значението на този обект;
- в) се намира под влиянието на вредно въздействие, което се дължи на развитието и/или на липсата на поддръжка.

Извършеният анализ следва да бъде представен под формата на декларация за цялост на обекта.

89. Физическата структура на обект, предложен за включване в Списъка по критерии от (i) до (vi), и/ или неговите основни отличителни белези трябва да бъдат в добро състояние, като въздействието на процесите на увреждане бъде поставено под контрол. Необходимо е да съществува значително и хармонично съотношение между наличните елементи, необходими за представяне на цялата изключителна ценност на съответния обект. Взаимовръзката и динамичните функции, съществуващи при културните пейзажи, историческите градове или другите живи и основни за техния отличителен облик качества, следва също да бъдат запазени.